

Expunere de motive

LEGE
privind instituirea zilei de 15 mai - Ziua ardelenilor

Ziua de 15 mai are o însemnătate istorică deosebită pentru ardeleni. Pe data de 15 mai 1848, pe Câmpia Libertății de la Blaj s-au adunat 40.000 de români, care și-au expus revendicările naționale, politice, religioase și sociale, pentru ca națiunea română din Ardeal să beneficieze de aceleași drepturi ca și celelalte națiuni care locuiau în această provincie.

Pregătirea Marii Adunări Naționale de la Blaj a avut loc mai ales la Sibiu, unde se adunaseră intelectualii români. Aici venise de peste Carpați, August Treboniu Laurian, de la Blaj canonicii greco-catolici Timotei Cipariu și Sereni, care împreună cu ceilalți fruntași români au discutat planul de acțiune pentru viitoarea adunare. Cu o săptămână înainte de Marea Adunare a sosit la Sibiu de la Karloviț episcopul ortodox Andrei Șaguna, fiind primit cu mare pompă de sibieni.

Tot la Sibiu se găsea și ideologul revoluției pașoptiste din Transilvania, Simion Bărnuțiu, care gândea și scria aici („Strigă Bărnuț din Sibiu/Că Ardealul nu-i pustiu”). Propunerea lui, aprobată de toți cei prezenți, a fost ca la Blaj să fie susținute următoarele 3 puncte: 1) Națiunea română să se declare pe sine de națiune liberă și independentă; 2) Să se depună jurământ de fidelitate împăratului austriac; 3) Să se protesteze împotriva unirii forțate a Transilvaniei cu Ungaria.

Guvernul maghiar a încercat să intervină în desfășurarea viitoarei adunări naționale, să o limiteze ca număr și importanță, ținând-o sub control. În acest sens, a numit mai mulți comisari.

Împăratul a fost de acord să fie ținute două întâlniri, în funcție de religie, dar românii au decis că este momentul să fie uniți și astfel la Blaj au participat împreună cele două biserici românești surori: ortodoxă și greco-catolică.

Proclamația adoptată la Blaj, formulată în 16 puncte cerea împăratului Ferdinand I al Austriei, căruia toți cei 40.000 de români adunați pe Câmpia Libertății i-au jurat credință în cadrul adunării, deși nu erau obligați, desființarea iobăgiei, independență națională, independența religioasă, libertatea cuvântului, gardă națională, schimbarea Constituției principatului transilvănean, respingerea uniunii forțate a Ardealului la Ungaria.

Era un program de maximă concentrare revoluționară, care pretindea, în esență, un statut cu totul autonom pentru națiunea română, ce trebuia să aibă ca rezultat transformarea Transilvaniei într-o adevărată țară românească. Cei 40.000 de români prezenți, în numele națiunii, au depus jurământ că vor apăra cu viața lor aceste obiective, în respectul principiilor libertății, egalității și fraternității.

În finalul discursului său epocal, înaintaşul nostru sălăjean, Simion Bărnuţiu, a tras concluziile, care erau: 1) Adunarea românilor din 3/15 mai e adunarea generală naţională a ginţii române din Transilvania; 2) Adunarea generală naţională română are să proclame sărbătoreşte în ziua de mâine libertatea şi independenţa naţiunii române; 3) Adunarea cere să pretindă ştergerea iobăgiei; 4) Adunarea cere să se protesteze în contra unirii Transilvaniei cu Ungaria.

Momentul de apogeu, de inspiraţie divină, am putea spune, al marelui nostru înaintaş sălăjean, Simion Bărnuţiu, care s-a născut la Bocşa şi tot aici îşi doarme somnul de veci în biserica-mausoleu, a fost fără îndoială discursul de la Blaj, acesta fiind socotit a fi cel mai important document revoluţionar românesc din secolul al XIX-lea. Meritul nepieritor al lui Simion Bărnuţiu este nu numai că a afişat un program politic, ci mai ales că a crezut cu tot fanatismul în el, arătând calea care trebuia urmată de către români, cu aproape un secol înainte de realizarea lui, la 1 Decembrie 1918.

De asemenea, etica de ordin internaţional a lui Simion Bărnuţiu, cu toată înrudirea ideologiei ei cu a celorlalţi mari revoluţionari şi bărbaţi de stat din secolul al XIX-lea, prezintă prioritate în timp şi deci o superioritate în clarviziune faţă de opera lui Cavour în Italia, Bismark în Germania sau mai târziu a lui Wilson în celebra declaraţie de 14 puncte din toamna anului 1918. Simion Bărnuţiu a anticipat o Europă a naţiunilor pe baza principiului de naţionalitate care a fost o caracteristică esenţială a continentului european în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Doctorul în istorie Pop Marin şef de secţie la Muzeul Judeţean de Istorie şi Artă Zalău consideră că Adunarea Naţională de la Blaj şi-a însuşit discursul lui Simion Bărnuţiu întocmai, făcând din el temelia revoluţiei românilor din Transilvania. Scopul era ştergerea trecutului cu toate mizeriile sale şi întemeierea unei naţiuni române libere, pentru un viitor liber.

Marea Adunare de la Blaj din 15 mai 1848 a însemnat începutul organizării politice moderne la românii transilvăneni. Atunci, la Marea Adunare Naţională de la Blaj, din data de 15 mai 1848, s-a constituit Comitetul Naţional Român, ca instituţie politică, care îşi întemeia autoritatea pe suveranitatea poporului român. Comitetul şi-a asumat conducerea politică şi militară a revoluţiei române din Transilvania. În fruntea Comitetului revoluţionar au fost aleşi următorii fruntaşi români: episcopii Andrei Şaguna şi Ioan Lemeni – preşedinţi; Simion Bărnuţiu şi George Bariţiu, vicepreşedinţi, iar Timotei Cipariu a fost ales ca secretar.

Să nu uităm de „braţul înarmat” al revoluţiei de la 1848, de Craiul Munţilor Apuseni şi de înaintaşul nostru sălăjean, Alexandru Papiu Ilarian, alt lider marcant al revoluţiei paşoptiste şi primul fruntaş politic român transilvănean care ajunge într-un guvern la Bucureşti. El a fost desemnat ministru al Justiţiei în guvernul condus de Mihail Kogălniceanu, în anul 1863 şi de el se leagă legea secularizării averilor mănăstireşti.

După cum sublinia şi marele om politic sălăjean Iuliu Maniu, strănepotul lui Simion Bărnuţiu, actul istoric de la 1 Decembrie 1918 a avut la bază programul revoluţiei române de la 1848, enunţat pe Câmpia Libertăţii de la Blaj, în ziua de 15 mai 1848: „Tot ceea ce Simion Bărnuţiu a propovăduit ca formă de manifestare naţională pentru fii naţiunii sale, virtuţile neamului românesc şi binecuvântarea atotputernicului ne-a dat să înfăptuim. Avem libertate naţională, avem împărăţia noastră proprie, în ea avem votul universal şi avem dezrobirea iobagilor şi exproprierea. Dar să nu uităm că toate acestea le-am realizat pentru că poporul românesc de dincoace de Carpaţi şi-a ţinut jurământul sfânt dat acum 82 de ani pe Câmpia Blajului în faţa lui Dumnezeu, de 40.000 de români adunaţi, de a nu-şi părăsi credinţa şi nădejdea în Dumnezeu, de a nu-şi părăsi limba şi datinile şi şi-a dat viaţa pentru drepturile naţiunii care sunt mai scumpe decât oricare alte bunătăţi”.

„Impresia generală care se desprinde din relatările presei din zilele imediat următoare evenimentului – susține reputatul academician Camil Mureșanu – este cea că adunarea națională de la Blaj a susținut cu energie revendicările românești, dar fără violență, nici în limbaj, nici în comportament. Ea manifestă încredere în continuarea reformelor din Austria și o încredere limitată chiar în intențiile guvernului maghiar. A fost prudentă în problema uniunii Transilvaniei cu Ungaria, condiționând-o de acordarea reprezentării echitabile a românilor în dietă”.

Având în vedere toate aceste considerente, credem că propunerea noastră, ca ziua de 15 mai să devină o zi de sărbătoare națională, este întru totul îndreptățită.

În acest sens, propunem adoptarea Propunerii legislative privind instituirea zilei de 15 mai - Ziua ardelenilor.

În numele inițiatorilor:

Liviu Ioan BALINT
Deputat PMP

